

ชาร์ล ดาร์วินเป็นคนฆ่าพระเจ้าจริงหรือคะ?

คำถาม-คำตอบทางพระพุทธศาสนา

ประจำเดือนมีนาคม 2552

ดร.ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์พันธุ์

<http://www.bodhinanda.com>

คำถาม 2: ดิฉันเคยไปเรียนอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเคยได้ยินคนอเมริกันสนทนากันว่าชาร์ล ดาร์วินเป็นคน 'ฆ่าพระเจ้า' ในเรื่องทฤษฎีการสร้างโลก คำพูดประโยคนี้อาจมีความหมายว่าอย่างไรคะ? ข้อเขียนของชาร์ล ดาร์วินส่งผลกระทบต่อศาสนาคริสต์รุนแรงขนาดนั้นเชียวหรือคะ? (นวลพรรณ/กรุงเทพมหานคร)

คำตอบ: ผมไม่เคยอ่านว่าชาร์ลส์ ดาร์วินจะก้าวร้าวไปต่อว่าคำสอนในพระคัมภีร์ไบเบิลรุนแรง ผมเคยอ่านงานเขาหลายชิ้น ภาษาอังกฤษของเขาอธิบายตรงไปตรงมาตามรูปแบบงานวิชาการ ไม่มีภาษาก้าวร้าวเลย เขาก็ทำงานในหน้าที่ของเขาคือค้นคว้าความจริงทางวิทยาศาสตร์ ผลเป็นยังไงเขาก็นำเสนออย่างนั้น เขาคงไม่ได้ตั้งใจดูถูกศาสนาคริสต์หรอกครับ **ครั้งหนึ่ง คาร์ล มาร์กซเคยขอร้องให้ชาร์ล ดาร์วินเขียนคำนำให้หนังสือ Das Kapital ที่มีชื่อเสียง แต่ชาร์ล ดาร์วินปฏิเสธเพราะรู้สึกหนังสือเล่มนี้เป็นวัตถุนิยมเกินไป ไม่มีการกล่าวถึงเทพเจ้าใดๆเลย พูดง่ายๆ ด้วยภาษาเราชาวพุทธก็คือแนวคิดทุนนิยมของคาร์ล มาร์กซไม่มีการเอามิติทางศีลธรรมมามีส่วนเกี่ยวข้องเลย** ชาร์ล ดาร์วินเขียนหนังสือชื่อ On the Origin of Species เมื่อปีพ.ศ. 2402 (1859) เพื่อจะบอกว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งสัตว์และต้นไม้มีวิวัฒนาการของมันเอง(unguided change) โดยไม่มีอำนาจพระผู้เป็นเจ้าบังการดังที่เคยเชื่อกัน ในหมู่ผู้นับถือศาสนาคริสต์ คัมภีร์ไบเบิลมีคำสอนหลายอย่างที่ขัดแย้งกับทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ล ดาร์วิน

ประการแรก ขัดแย้งกับคำสอนในพระคัมภีร์ไบเบิลว่าพระเจ้าทรงสร้างดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดาวขึ้น ในวันที่ ๕ ทรงสร้างปลาและสัตว์น้ำต่างๆ ในวันที่ ๖ จึงได้ทรงสร้างสัตว์บกขึ้น *ประการที่สอง* ขัดแย้งคำสอนในศาสนาคริสต์ที่ว่าผู้หญิงเกิดมาจากซี่โครงผู้ชาย *ประการที่สาม* ขัดแย้งกับคำสอนของศาสนาคริสต์ว่ามนุษย์เกิดมาจากฝุ่นละอองที่พระเจ้าโปรดชุบให้มีชีวิตขึ้น *ประการที่สี่* ขัดแย้งกับคำสอนที่ว่าโลกนี้เกิดขึ้นมาจากการเนรมิตทันทีทันใดของพระเจ้าเพราะชาร์ล ดาร์วินกล่าวว่าโลกและสัตว์มีวิวัฒนาการมาเป็นล้านปี สอดคล้องกับงานวิจัยของนักธรณีวิทยาว่าอายุโลกได้ผ่านการวิวัฒนาการมาเป็นระยะเวลาหลายล้านปีก่อนจะเป็นดังเช่นปัจจุบันและจะวิวัฒนาการต่อไปอีก โดยไม่มีอำนาจเทพเจ้าอะไรมาเกี่ยวข้อง อาจจะเพราะทฤษฎีชาร์ล ดาร์วินล้มล้างความเชื่อพระเจ้าเดิมที่มีมาหลายร้อยปี คนก็เลยใช้คำว่า 'ฆ่าพระเจ้า'

อย่างไรก็ดี ในสมัยศตวรรษที่ 19 นั้น ความเจริญทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นทุกๆ ด้าน ทั้งด้านฟิสิกส์ ด้านเคมี สังคมศาสตร์ก็เริ่มพัฒนาขึ้น จิตวิทยา เมื่อศาสตร์ทั้งหลายเจริญมาทุกด้านแล้วมาเจอทฤษฎีวิวัฒนาการ นักวิชาการหลายคน อาทิเช่น เซอร์ เจมส์ เฟรเซอร์(Sir James Frazer) ได้เขียนหนังสือออกเล่มหนึ่งชื่อว่า The Golden Bough

เพื่ออธิบายว่าความเชื่อทางศาสนานั้นสักแต่เป็นเรื่องเพนิยายปรัมปราที่มนุษย์พากันจินตนาการขึ้น (religion is based on primitive superstition) นักจิตวิทยาหลายคนกล่าวสรุปว่าศาสนานั้นเป็นมายาคติที่มนุษย์สร้างขึ้นมา (Psychologists often viewed religion as a fantasy or illusion created by human beings) เพราะได้พิสูจน์แล้วว่า มีหลายเรื่องไม่จริง ความจริง ก่อนจะมีทฤษฎีชาร์ล ดาร์วิน ได้มีนักปรัชญา 2 คนที่มีอิทธิพลต่อชาร์ล ดาร์วิน คนแรกคือโซเฟนฮาวเออร์ คนเยอรมันที่สนใจปรัชญาตะวันออก เขาเป็นพุทธมามกะ เขาเขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อว่า *Die Welt als Wille und Vorstellung* (โลกคือเจตนาและสิ่งที่สะท้อนไปจากเจตนา) ความหมายก็คือคนเรามีชีวิตไปตามเจตนาของตนเอง พุด่างๆ ก็คือใจหรือตัณหา ทุกอย่างในโลกเป็นไปตามแรงตัณหาของมนุษย์ทั้งนั้น ต่อมา นิตเซ่ได้อ่านงานของโซเฟนฮาวเออร์ก็ได้เขียนหนังสือขึ้นมาค้านว่ามนุษย์เราว่าไปแล้วดำรงชีพอยู่ตามเจตนารมณ์หลักคือ will to power (เจตนารมณ์ที่จะมีอำนาจ) พุดสั้นๆ ก็คือมนุษย์ล้วนแต่อยากมีอำนาจสูงชันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเจตนาหรือตัณหาเฉยๆ ดังที่โซเฟนฮาวเออร์เข้าใจ แล้วชาร์ล ดาร์วินมาขยายต่อแนวคิดของนิตเซ่ บอกว่ามนุษย์ไม่ใช่แค่มี will to power เท่านั้น ถ้าจะให้อธิบายให้ถูก ควรจะเรียกเป็น will to survival (เจตนารมณ์ที่จะมีชีวิตอยู่รอด) มากกว่า เพราะเจตนารมณ์ที่จะเอาตัวให้รอดนี้เองทำให้เกิดการวิวัฒนาการและไม่สูญพันธุ์ไปได้ ซึ่งกลายเป็นประโยคฮิตว่า the survival of the fittest (สัตว์ที่ปรับตัวได้ดีที่สุดจะมีชีวิตรอดเพื่อขยายพันธุ์ต่อไป) ฉะนั้น สืบค้นไปแล้ว แนวคิดทั้งของโซเฟนฮาวเออร์, นิตเซ่และดาร์วินล้วนมาแต่พุทธวจนะทั้งนั้นแหละ เพราะพระพุทธานุศาสนาสอนว่าตัณหาคือแรงกระตุ้นให้คนทำกรรมต่างๆ กล่าวได้ว่าพุทธวจนะทำให้ทฤษฎีของคนเหล่านี้คมขึ้น (ใครที่สนใจรายละเอียดระหว่างศาสนาคริสต์กับวิทยาศาสตร์ โปรดอ่าน O.Chadwick, *The Secularisation of the European Mind in the Nineteenth Century*,1975; E.Mayr, *The Growth of Biological Thought*,1982; J.L.Althosz, *The Churches in the Nineteenth Century*,1967)

การก่อกำเนิดทฤษฎีชาร์ล ดาร์วินนี้ ทำให้เกิดการตีความคัมภีร์ไบเบิลเป็น 2 กระแส กระแสที่หนึ่ง ยอมรับว่าสิ่งที่ชาร์ล ดาร์วินกล่าวนั้นถูก พระคัมภีร์กล่าวไว้ผิด แสดงให้เห็นว่าพระคัมภีร์อาจจะเป็นฝีมือมนุษย์ธรรมดา ไม่ได้มาจากพระเจ้าแต่อย่างใด ทำให้ปัญญาชนที่เชื่อตามแนวนี้เลิกนับถือศาสนาคริสต์ไปเลย พวกนี้ต่อมาจะผันไปเรียกตนเองว่า rationalists บ้าง agnostics บ้าง skeptics บ้าง กระแสที่สอง พยายามประนีประนอมคำสอนในพระคัมภีร์ไบเบิลกับทฤษฎีของชาร์ล ดาร์วิน โดยอธิบายว่าพระคัมภีร์อธิบายเป็นภาษาธรรม แต่ชาร์ล ดาร์วินอธิบายเป็นภาษามนุษย์ ภาษาธรรมก็คือภาษาที่ไม่ได้อธิบายตรงๆ เช่น พระเจ้าสร้างโลก ก็ไม่ได้หมายความว่าทรงสร้างทันทีทันใด หากแต่สร้างแบบให้โลกมีวิวัฒนาการมาเอง คนที่คิดเช่นนี้ก็เช่นพระสันตปาปาเลโอที่ 13 (Leo XIII) กระนั้นก็ตาม แนวคิดของกระแสที่สองนี้เป็นกระแสกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น

อย่างไรก็ดี ถ้าวิเคราะห์ตามแนวพระพุทธานุศาสนาจริงๆ ก็มีบางอย่างที่ชาร์ล ดาร์วินอธิบายไม่ละเอียด โดยเฉพาะคำว่า unguided change ซึ่งความจริงแล้ว เราพุทธบริษัทเข้าใจดีว่ามนุษย์เป็นไปตามกรรม กรรมที่ทำในอดีตเป็นตัวลิขิตชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าชีวิตสัตว์จึงถูกกรรมชักพา (karma-guided change) ก็ได้แต่เราก็ควรทราบบว่ากรรมมีสองอย่าง กรรมเก่า(ชนกกรรม) และกรรมใหม่ (อุปัตถัมภกกรรม) เพราะฉะนั้น ชีวิตคนและสัตว์เมื่อว่าไปแล้ว วิวัฒนาการหรือเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจกรรมเก่าและใหม่นั้นเอง สอดคล้องกับพุทธพจน์ว่ากัมมพันธุ

เพียงแต่ว่ากรรมนั้นแบ่งเป็น 2 อย่างคือกรรมหนักและกรรมเบา กรรมหนักหรือครุกรรมนั้นมันจะให้ผลโดยหาทางแก้
ได้ยาก ส่วนกรรมเบานั้นพอจะแก้ได้โดยสะสมความดีให้มากขึ้น เพราะฉะนั้น เมื่อว่าไปแล้ว มนุษย์ยังมีศักยภาพที่
จะลิขิตตัวเองได้ ว่าอยากจะได้ผลดีหรือชั่วตามมา